

НАРОДНА УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ

МЕТОДОЛОГІЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Практикум
для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти
всіх форм навчання,
які навчаються за спеціальністю 051 – Економіка

Видавництво НУА

НАРОДНА УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ

**МЕТОДОЛОГІЯ ЕКОНОМІЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ**

Практикум
для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти
всіх форм навчання,
які навчаються за спеціальністю 051 – Економіка

Харків
Видавництво НУА
2021

УДК 371.01

*Затверджено на Раді факультету
Народної української академії.
Протокол № 4 от 19.04.2021*

А в т о р - укладач Е. І. Цибульська
Р е ц е н з е н т канд. екон. наук О. А. Іванова

Практикум містить програму дисципліни; список літератури; плани практичних занять з методичними вказівками; матеріали для організації індивідуальної та самостійної роботи студентів; тести; питання до заліку; критерії оцінювання; глосарій.

М45

Методологія економічних досліджень : практикум для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти всіх форм навчання, які навчаються за спеціальністю 051 – Економіка / Нар. укр. акад. [каф. економіки та права] ; авт.-укладач Е. І. Цибульська. – Харків: Вид-во НУА, 2021. – 72 с.

Практикум содержит программу дисциплины; список литературы; планы практических занятий с методическими указаниями; материалы для организации индивидуальной и самостоятельной работы студентов; тесты; вопросы к зачету; критерии оценки; глоссарий.

УДК 371.01

© Народна українська академія, 2021

ВСТУП

Серед основних парадигм наукової думки вагоме місце посідає парадигма наукових досліджень. Уміння надавати оцінку тим чи іншим явищам, що мають місце в економічному житті, а також прогнозування їх подальшого розвитку є неможливим без оволодіння науковим апаратом.

Прикладне оволодіння методологією економічних досліджень надає можливість розв'язувати економічні проблеми, що є актуальними за сучасних умов розвитку національної економіки.

У зв'язку з цим постає питання ефективної підготовки студентів економічних спеціальностей до самостійної, творчої, дослідницької діяльності.

Мета дисципліни: Формування системи знань з теорії та методології наукового пізнання економічних систем, формування професійних вмінь та навичок самостійного проведення теоретичних досліджень економічних відносин, процесів, явищ, систем із широким застосуванням загальнонаукових і специфічних методів наукового пошуку та ефективного використання економічного інструментарію, з урахуванням специфіки об'єкта дослідження.

Завдання дисципліни: розкриття сутності і значення наукових досліджень, засвоєння основ методології та методики наукового пошуку, підготовка студентів до самостійної наукової діяльності в галузі економіки.

Статус дисципліни – обов'язкова .

Передумовами для вивчення дисципліни «Методологія економічних досліджень» є наявність таких фахових компетентностей як здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях; розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки; здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати; розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної

структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави; застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач; застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів; поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

Очікувані результати навчання:

- формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем;
- обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропонувані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень;
- приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, методів та інструментарію соціально-економічних досліджень;
- визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів.

Засоби діагностики результатів навчання:

Програмний результат навчання	Засіб діагностики результату навчання
1	2
Обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропонувані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень.	Розв'язання комплексних ситуаційних завдань, аналіз та захист кейсів, підготовка презентацій виконаних практичних завдань, підготовка та захист рефератів, виконання контрольних робіт
Збирати, обробляти та аналізувати статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, необхідні для вирішення комплексних економічних завдань	Підготовка аналітичних звітів, peer review, підготовка презентацій результатів аналізу, підготовка та захист розроблених проектів

Продовження засобів діагностики результатів навчання

1	2
Застосовувати сучасні інформаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення у соціально-економічних дослідженнях та в управлінні соціально-економічними системами	Виконання розрахункових робіт, підготовка аналітичних звітів, розв'язання комплексних ситуаційних завдань, виконання контрольних робіт
Обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики.	Самооцінка студента за питаннями для самоконтролю, тестування, опрацювання аналітичних завдань, peer review, підготовка презентацій розроблених управлінських рішень, виконання контрольних робіт

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль 1.

Теоретичні основи економічних досліджень

Тема 1. Наука як сфера людської діяльності.

Поняття про науку та її еволюція. Наука як система знань. Процес пізнання і наука. Критерії науковості. Об'єкти науки як сфери людської діяльності. Суспільна роль науки. Завдання науки. Функції науки. Стратегія і тактика науки. Предметна область науки. Характеристика елементів науки. Наука як діяльність. Види наукової діяльності. Регулювання наукової діяльності. Суб'єкти наукової діяльності. Етапи розвитку науки. Класифікація наук.

Тема 2. Методологія економічних досліджень.

Методологія наукових досліджень. Методи наукового дослідження. Логіка процесу наукового дослідження. Об'єкти наукових досліджень та їх класифікація. Загальнонаукові та емпіричні методи дослідження. Аксиоматизація знань та причинні зв'язки у методології наукових досліджень. Діалектичний підхід в економічних дослідженнях. Поняття наукової проблеми. Поняття теми дослідження та методика її формулювання. Визначення предмета та об'єкта дослідження. Мета і завдання дослідження. Гіпотези у методології наукових досліджень. Докази у наукових дослідженнях. Експеримент у наукових дослідженнях. Порядок здійснення наукового дослідження. Етапи науково-дослідної роботи. Основні напрямки наукових досліджень з економіки. Методологія економічних досліджень. Методичні прийоми та їхні процедури у дослідженні економіки. Методика економічного дослідження. Особливості структури економі-

чного дослідження на прикладі економічного аналізу. Основні групи загальних методів наукових досліджень. Логічні закони та правила. Правила аргументації. Методи спостереження та збору даних. Методи вибіркового спостереження. Методи групування. Таблично-графічні методи. Методи інформаційно-логічного аналізу. Методи детермінованого (функціонального) факторного аналізу. Методи стохастичного (кореляційного) факторного аналізу. Методи прогнозування. Методи моделювання. Програмно-цільовий метод. Евристичні методи. Сутність, мета, функції наукового експерименту. Класифікація експериментів. Методичне забезпечення експериментальних досліджень. Методи графічної обробки результатів експерименту. Аналітична обробка результатів експерименту. Планування експерименту.

Змістовий модуль 2.

Методика наукового дослідження і її реалізація у кваліфікаційній роботі магістра

Тема 3. Дисертація як наукове дослідження.

Складові частини дисертації і їх зміст. Новизна наукових результатів. Концептуальні результати наукових досліджень. Загальні вимоги до науково-дослідної роботи. Правила оформлення науково-дослідної роботи. Рецензування науково-дослідних робіт. Доповідь про роботу. Складання тез доповіді. Підготовка наукових матеріалів до публікації. Апробація результатів наукових досліджень. Методика підготовки наукової статті. Вимоги до структури наукових статей, встановлені вищою атестаційною комісією (ВАК) України.

Впровадження результатів наукових досліджень. Критерії ефективності наукових досліджень. Критерії оцінки наукових досліджень. Відгук та рецензія як форми оцінки наукових праць. Форми втілення результатів наукових досліджень. Вимоги до оформлення результатів наукових досліджень.

Тема 4. Написання й оформлення кваліфікаційної роботи магістра.

Магістерська робота як форма наукового дослідження. Тематика магістерських дипломних робіт. Рекомендації щодо збору та аналізу матеріалів для магістерської роботи. Зміст, структура й обсяг магістерської роботи. Організація дипломного проектування. Оформлення літературних джерел за Гарвардським стилем. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Правила оформлення ілюстративного матеріалу (плакати, слайди). Відмінність вимог до наукової доповіді та наукової статті. Оформлення магістерської роботи. Рецензування магістерської роботи. Підготовка доповіді до захисту. Процедура захисту магістерської роботи.

СПИСОК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова

1. Дороніна, М. С. (2017). *Технологія соціально-економічних наукових досліджень (схеми та приклади)*. Харків: Видавн. дім «ІНЖЕК», 117 с.
2. Комар, Ю. М., Попов, О. І. та Комар, В. Ю. (2018). *Основи наукових досліджень*. Київ: Ліра-К, 182 с.
3. Костюкевич, В. М. (2018). *Основи науково-дослідної роботи магістрів та аспірантів у вищих навчальних закладах*. Київ: Патерик, 554 с.
4. Малигіна, В. Д. (2016). *Методологія наукових досліджень*. Рівне, 247 с.
5. Ланданюк, А. П., Власенко, Л. О. та Кишенько, В. Д. (2018). *Методологія наукових досліджень*. Київ: Ліра-К, 352 с.

Допоміжна

6. Важинський, С. Е., Щербак, Т. І. (2016). *Методика та організація наукових досліджень*. Суми: Вид-во СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 260 с.
7. Голюков, В. А., Козьмініх, М. А. та Онищенко, О. А. (2014). *Методологія наукових досліджень*. Одеса, 163 с.
8. Дейниченко, Г. В., Постнов, Г. М. (2014). *Методологія і організація наукових досліджень*. Харків: Вид-во ХДУХТ, 115 с.
9. Дмитриев, М. Н. (2014). *Методология и методика исследований в экономике*. Н. Новгород: ННГАСУ, 93 с.
10. Книжкова палата України (2016). *ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання*. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 20 с.
11. Зверяков, М. І., Уперенко, М. О. та Жданова, Л. Л. (2016). *Теоретичні і методологічні основи дослідження економічних відносин в Україні в умовах інтеграції в глобальний процес розвитку*. Одеса: Атлант, 389 с.
12. Каламбет, С.В., Іванов, С. В. та Півняк, Ю. В. (2015). *Методологія наукових досліджень*. Дн-вськ: Вид-во Маковецький, 191 с.
13. Костюкевич В. М., Коннова М. В. (2017). *Методологія наукових досліджень*. Вінниця, 172 с.
14. Крушельницька, О. В. (2018). *Методологія та організація наукових досліджень*. Київ: Патерик, 192 с.
15. Кустовська, О. В. (2005). *Методологія системного підходу та наукових досліджень*. Тернопіль, 124 с.
16. Левченко, О. (2012). *Науковий стиль: культура мовлення*. Львів: Львівська політехніка, 204 с.
17. Медведева, В. М. (2017). *Основи наукових досліджень*. Київ: Ліра-К, 84 с.

18. Мельниченко, О. А. (2016). *Методологія організації наукових досліджень*. Харків: ФО-П Леонов Д.С., 27 с.
19. Хужаєв, Н. (2015). *Методика преподавания экономических дисциплин*. Ташкент: Ташк. финанс. ин-тут, 140 с.
20. Садовніков, О. К. (2017). *Методологія наукових досліджень*. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 43 с.
21. Мокін Б. І., Мокін, О.Б. (2014). *Методологія та організація наукових досліджень*. Вінниця: Вид-во ВНТУ, 180 с.
22. Палеха, Ю. І., Леміш Н. О. (2017). *Основи науково-дослідної роботи*. Київ: Ліра-К, 336 с.
23. Партика, З. В. (2017). *Основи наукових досліджень, підготовка дисертації*. Київ: Ліра-К, 236 с.
24. Пихтіна, Н. П. (2018). *Основи наукових досліджень*. Київ: Патерик, 284 с.
25. Швець, Ф.Д. (2016). *Методологія та організація наукових досліджень*. Рівне: Вид-во НУВГП, 151 с.
26. Шишкіна, Є. К., Носирєв, О. О. (2014). *Методологія наукових досліджень*. Харків: Діса плюс, 200 с.

16. Інформаційні ресурси

27. Радейко, Р. Слова-маркери для логічного викладу наукового тексту. В: *AphD* [online]. Available at: <http://aphd.ua/slova-markery-dlia-lohichnoho-vykladu-naukovoho-tekstu/> [Accessed 30 March 2021].
28. *Державний комітет статистики України* [online]. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> [Accessed 30 March 2021].
29. Rada.gov.ua, (1993). *Про авторське право і суміжні права* [online]. Київ. Україна. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12> [Accessed 30 March 2021].
30. Rada.gov.ua, (2014). *Про вищу освіту* [online]. Київ. Україна. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main/1556-18> [Accessed 30 March 2021].
31. Rada.gov.ua, (1993). *Про охорону прав на винаходи і корисні моделі освіти* [online]. Київ. Україна. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12> [Accessed 30 March 2021].
37. Rada.gov.ua, (2013) *Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів* [online]. Київ. Україна. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/567-2013-%D0%BF#Text> [Accessed 30 March 2021].
33. Rada.gov.ua, (2015). *Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти* [online]. Київ. Україна. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF#Text> [Accessed 30 March 2021].
35. Rada.gov.ua, (2016). *Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчаль-*

них закладах (наукових установах) [online]. Київ. Україна. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text> [Accessed 30 March 2021].

38. Mon.gov.ua, (2008). *Про затвердження Порядку державної реєстрації та обліку відкритих науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт і дисертацій* [online]. Київ. Україна. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0312-09#Text> [Accessed 30 March 2021].

34. Mon.gov.ua, (2011). *Про затвердження Переліку наукових спеціальностей* [online]. Київ. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1133-11#Text> [Accessed 30 March 2021].

36. Mon.gov.ua, (2016). *Про затвердження Порядку присвоєння вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам* [online]. Київ. Україна. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0183-16#Text> [Accessed 30 March 2021].

32. Mon.gov.ua, (2017). *Про затвердження Вимог до оформлення дисертації* [online]. Київ. Україна. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17/print1485260627028673> [Accessed 30 March 2021].

39. Mon.gov.ua, (2021). *Про затвердження професійного стандарту на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти»* [online]. Київ. Україна. Available at: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-standart-na-grupu-profesij-vikladachi-zakladiv-vishoyi-osviti> [Accessed 30 March 2021].

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №1

Тема: Поняття про науку, її суть, мета і завдання. Предмет, мета і завдання курсу «Методологія економічних досліджень» (МЕД)

Мета: закріпити та поглибити знання з теоретичних основ наукових досліджень.

Питання для обговорення:

1. Предмет, мета, завдання, структура курсу «МЕД».
2. Функції науки. Наукове і ненаукове пізнання світу.
3. Критерій правдивості науки – практика.
4. Система наукових знань. Фундаментальні і прикладні науки. Природничі, суспільні і гуманітарні науки. Метанаука.
5. Роль міждисциплінарних досліджень.
6. Структура науки: об'єкт, предмет дослідження. Поняття про теорію, методологію і методи науки.
7. Ефективність науки. Кількісні показники і темпи розвитку. Прогнозування науки і наукометрія.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №2

Тема: Структура дослідження. Розробка концептуальних положень і апарату дослідження

Мета: вивчити та закріпити основні правила підготовки до написання наукової роботи та методології початкового етапу дослідження.

Питання для обговорення:

1. Поняття актуальності дослідження та визначення ступеня його наукової розробки.
2. Визначення об'єкта, предмета, теми дослідження.
3. Попереднє ознайомлення з літературою та визначення головних напрямків дослідження. Збирання і відбір інформації для проведення дослідження.
4. Формулювання загальної і проміжної цілей дослідження.
5. Вибір методології, опорних теоретичних положень дослідження.
6. Визначення ходу та передбачуваних результатів дослідження. Побудова гіпотези дослідження, вибір методів дослідження.
7. Види гіпотез: нульова, описова, пояснювальна, основна, робоча, прогностична. Складання робочого плану.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №3

Тема: Складання плану кваліфікаційної роботи магістра

Мета: вивчити та закріпити основні правила складання плану кваліфікаційної роботи магістра.

Завдання: скласти план кваліфікаційної роботи магістра за індивідуальною темою наукового дослідження.

Методичні вказівки до складання плану

Кваліфікаційна робота магістра складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку літературних джерел та додатків.

Перший розділ роботи носить теоретичний характер і розкриває концептуальні та теоретико-методичні основи дослідження.

Другий розділ роботи носить аналітичний характер. В ньому робиться аналіз об'єкту дослідження на прикладі конкретного підприємства.

Третій розділ роботи висвітлює практичні та методичні рекомендації щодо покращення об'єкту дослідження на конкретному підприємстві.

Приклад плану кваліфікаційної роботи магістра на тему **«Репутаційний капітал підприємства як чинник підвищення його вартості (на прикладі ТОВ «Велотрейд)»** представлено нижче.

ЗМІСТ

Вступ.....	8
1. Теоретичні основи формування репутаційного капіталу підприємства як чинника підвищення його вартості.....	11
1.1. Сутність репутаційного капіталу та чинники, що на нього впливають..	11
1.2. Методична база оцінки вартості підприємства та його репутаційного капіталу.....	19
1.3. Проблеми розвитку нормативно-правового регулювання права інтелектуальної власності в контексті євроінтеграційних процесів.....	28
2. Аналіз фінансового стану підприємства та оцінка вартості його репутаційного капіталу.....	34
2.1. Характеристика підприємства та його основних фінансових показників	34
2.2. Діагностика ефективності використання репутаційного капіталу підприємства.....	42
2.3. Оцінка вартості підприємства та його репутаційного капіталу.....	50
3. Розробка методичних рекомендацій щодо оцінки ефективності управління репутаційним капіталом підприємства.....	54
3.1. Обґрунтування шляхів підвищення репутаційного капіталу	

підприємства.....	54
3.2. Методика оцінки ефективності управління репутаційним капіталом підприємства.....	63
3.3. Економічна ефективність запропонованих заходів.....	72
Висновки.....	81
Список літературних джерел.....	83
Додатки.....	94

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №4

Тема: Складання реферату результатів наукового дослідження.

Мета: вивчити та закріпити основні правила складання реферату наукового дослідження (на прикладі кваліфікаційної роботи магістра)

Завдання: скласти реферат кваліфікаційної роботи магістра.

Методичні вказівки до складання реферату кваліфікаційної роботи магістра

Реферат кваліфікаційної роботи магістра має за мету висвітлити в стислій письмовій формі сутність роботи. Реферат повинен містити такі елементи:

- кількість сторінок, таблиць, літературних джерел, додатків;
- об’єкт дослідження;
- мета дослідження;
- методи дослідження;
- наукова новизна дослідження;
- стислий зміст роботи;
- галузь застосування результатів дослідження;
- ключові слова.

Зразок реферату кваліфікаційної роботи магістра представлено нижче.

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 93 с., 27 табл., 8 додатків, 117 джерел.

Об'єкт дослідження – процеси управління репутаційним капіталом підприємства.

Мета дослідження – розробити методичні рекомендації щодо оцінки ефективності управління репутаційним капіталом підприємства як чинником підвищення його вартості.

Методи дослідження – аналіз, спостереження, узагальнення, систематизація, експертне опитування.

Наукова новизна дослідження: удосконалено методичну базу оцінки ефективності управління репутаційним капіталом підприємства шляхом впровадження інтегрального індексу, який охоплює чотири напрямки – клієнтський, ринковий, фінансовий та інноваційний.

Розкрито зміст поняття «репутаційний капітал підприємства». Показано, що репутація перетворюється на капітал завдяки інвестиціям в розвиток іміджу, корпоративну культуру і підвищення соціальної відповідальності бізнесу. Виконано оцінку капіталізації підприємства та його репутаційного капіталу за доходним, ринковим, майновим та опційним підходами. Робиться висновок на користь використання опційного підходу (моделі Блека-Шоулза) для вітчизняних підприємств, що дає змогу дооцінити реальну вартість їх репутаційного капіталу. Розроблено та апробовано методичні рекомендації щодо оцінки ефективності управління репутаційним капіталом підприємства. Проведена оцінка економічної доцільності запропонованих заходів.

Галузь застосування результатів дослідження – промислові підприємства та підприємства торгівлі.

ДІЛОВА РЕПУТАЦІЯ, РЕПУТАЦІЙНИЙ КАПІТАЛ, ВАРТІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА, МЕТОДИКА ОЦІНКИ, ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРАВЛІННЯ.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №5

Тема: Написання анотації до наукової статті

Мета: вивчити та закріпити основні правила складання анотації наукової статті

Завдання: написати анотацію статті на основі представленого тексту наукової статті.

Методичні вказівки до складання анотації до наукової статті

Анотація – це коротка характеристика роботи, що містить перелік основних питань статті. Структура анотації: в анотації необхідно висвітлити основні розділи статті, з'єднати їх і представити в короткій формі. Вона включає в себе основні розділи: актуальність, постановку проблеми, шляхи її вирішення, результати і висновки. На кожен з розділів відводиться одне – два речення. Приклад написання анотації наведено в таблиці 1.

Таблиця 1 – Основні компоненти авторської анотації на прикладі науково-практичної статті «Методи аналізу та оцінювання ризиків втрат державних інформаційних ресурсів»

Компонент анотації	Опис	Приклад
1	2	3
Актуальність	З самого початку необхідно показати важливість дослідницької проблеми чи запропонованого проекту, які вивчались. У читача відразу повинно скластися уявлення, чому обговорювана проблема потребує вивчення.	Для побудови систем менеджменту інформаційної безпеки, комплексних систем захисту інформації та інших систем безпеки необхідно проводити аналіз та оцінку ризиків.

Продовження табл.1

1	2	3
<p>Постановка проблеми</p>	<p>Після розкриття актуальності необхідно висвітлити існуючу проблему, на вирішення якої і буде спрямований дослідницький проект (стаття). При читанні даного розділу анотації у читача повинно скластися враження, що без вашого проекту «подальше життя просто неможливе».</p>	<p>Існуючі засоби оцінки в переважній більшості базуються на статистичних підходах. У багатьох країнах, як на рівні підприємств так і на державному рівні подібна статистика не ведеться. Це обмежує можливості існуючих засобів, наприклад, щодо використання різних типів вхідних даних для оцінювання. Відомий інструментарій не дає можливості застосування для аналізу та оцінки ризиків широкого спектру початкових параметрів.</p>
<p>Шляхи вирішення проблеми</p>	<p>У даному розділі анотації необхідно перерахувати конкретні кроки, спрямовані на вирішення існуючої проблеми. У якісних дослідженнях (в яких немає опису експерименту і аналізу його результатів) це може бути перерахування досліджуваних теоретичних питань. У кількісних дослідженнях (якщо в роботах є статистичні дані експерименту) в цьому розділі анотації перераховуються методики проведення експериментальної роботи, досліджувані змінні.</p>	<p>Розроблено два методи аналізу та оцінки ризиків, які на основі використання моделі інтегрованого представлення параметрів ризику, дозволяють проводити оцінку у детермінованих та нечітких умовах, з використанням десятих параметрів, які можуть бути представлені, як у числовій так і лінгвістичній формі.</p>

Закінчення табл. 1

1	2	3
Результати та висновки	У даному розділі представляються кількісні або якісні результати дослідження. Рекомендується використовувати загальні слова типу «довели ефективність», «виявилася неефективною», не згадуючи конкретні цифри, які можуть бути невірно інтерпретовані. На закінчення необхідно позначити сферу впровадження результатів дослідження, наскільки проведена робота розширила існуючі уявлення про досліджувані питання або запропонувала нове рішення існуючої проблеми.	Методи дають можливість створювати більш гнучкі засоби оцінювання, а також розраховувати ризики, як на основі статистичних даних, так і на експертних оцінках, зроблених у нечіткому, слабоформалізованому середовищі, з урахуванням періоду часу, галузі промисловості, економічної та управлінської специфіки підприємства та ін. Використання методів дозволяє відображати результати, як в кількісній, так і в якісній формі.

Часто наукові статті не містять опис експериментальних досліджень і при написанні анотації можна обмежитися лише першими трьома компонентами: актуальністю, постановкою проблеми та шляхами її вирішення. При написанні анотації слід звернути увагу на наступні питання:

- ліміт слів. При написанні анотації необхідно дотримуватися встановленого ліміту слів (100...250 слів, шрифт Times New Roman, кегль 11);
- узгодження часів. Анотації логічніше всього писати в минулому часі;
- структура. При написанні анотації необхідно дотримуватися загальноприйнятої структури (таблиця 1)\$
- простота у викладі матеріалу. Мова анотації повинна бути проста і зрозуміла широкому колу фахівців у галузі захисту інформації. Рекомендується використовувати відомі загальноприйняті терміни\$
- відсутність деталей. В анотації необхідно уникати зайвих деталей і конкретних цифр;

– ключові слова. Ключові слова необхідні для пошукових систем і класифікації статей за темами. В інтересах автора вказати кількість ключових слів необхідних для збільшення шансів знаходження статті через пошукові системи. Словосполучення вважаються одним ключовим словом. Кількість ключових слів 5–8.

Анотація з УДК, ПБ авторів та переліком ключових слів надається українською, російською та англійською мовами (шрифт Times New Roman, кегль 11, вирівнювання по ширині) (див. правила оформлення статей, структура статті). В кінці анотації обов'язково наводяться ключові слова (5-8). У тексті анотації на англійській мові слід застосовувати термінологію, характерну для іноземних спеціальних текстів відповідної предметної області, уникати вживання термінів, які є прямою калькою російськомовних-україномовних термінів. Необхідно дотримуватися єдності термінології в межах анотації.

ЗРАЗОК АННОТАЦІЇ

МЕТОДИ АНАЛІЗУ ТА ОЦІНКИ РИЗИКІВ ВТРАТ ДЕРЖАВНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ

Анотація. Для побудови систем менеджменту інформаційної безпеки, комплексних систем захисту інформації та інших систем безпеки необхідно проводити аналіз та оцінку ризиків. Існуючі засоби оцінки в переважній більшості базуються на статистичних підходах. У багатьох країнах, як на рівні підприємств так і на державному рівні подібна статистика не ведеться. Це обмежує можливості існуючих засобів, наприклад, щодо використання різних типів вхідних даних для оцінювання. Відомий інструментарій не дає можливості застосування для аналізу та оцінки ризиків широкого спектру початкових параметрів. Розроблено два методи аналізу та оцінки ризиків, які на основі використання моделі інтегрованого представлення параметрів ризику, дозволяють проводити оцінку у детермінованих та нечітких умовах, з використанням десятих параметрів, які можуть бути представлені, як у числовій так і лінгвістичній формі. Методи дають можливість створювати більш гнучкі засоби оцінювання, а також розраховувати ризики, як на основі статистичних даних, так і на експертних оцінках, зроблених у нечіткому, слабоформалізованому середовищі, з урахуванням періоду часу, галузі промисловості, економічної та управлінської специфіки підприємства та ін. Використання методів дозволяє відображати результати, як в кількісній, так і в якісній формі.

Ключові слова: ризик, аналіз ризику, оцінка ризику, метод аналізу та оцінки ризику інформаційної безпеки, управління ризиком, параметри ризику.

МЕТОДЫ АНАЛИЗА И ОЦЕНКИ РИСКОВ ПОТЕРЬ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ РЕСУРСОВ

Аннотация. Для построения систем менеджмента информационной безопасности, комплексных систем защиты информации и других систем безопасности необходимо проводить анализ и оценку рисков. Существующие средства оценки в подавляющем большинстве основаны на статистических подходах...

Ключевые слова: риск, анализ риска, оценка риска, метод анализа и оценки риска информационной безопасности, управление риском, параметры риска.

RISK ANALYSIS AND ASSESSMENT METHODS OF GOVERNMENT INFORMATION RESOURCES LOSSES

Abstract. The construction of information security management system (ISMS), complex system of information security and other security systems require carrying out the analysis and security risk assessment. The existing assessment tools in its majority are based on statistical approaches. In many countries, both at the enterprise level and at the State level such statistics is not conducted. This limits the ability of existing tools, such as the use of different input data types for assessment. A known tool gives no the administration opportunity for risks analysis and risk assessment of a wide range of initial parameters. This paper investigates two risk analysis and assessment methods, which based on the use of the integrated model representation of the risk parameters allow to conduct an assessment in the deterministic and fuzzy conditions using ten parameters, which can be represented as numeric and linguistic form. These methods make possible to create more flexible means of assessment as well as to calculate risks on the basis of statistical data and expert assessments, made in an uncertain, partially formalized environment, taking into account the time period, industry, economic and administrative specific characteristics of enterprises, etc. The developed methods enable the reflection of the results both in quantitative and qualitative form/

Keywords: risk, risk analysis, risk assessment, information security risk analysis and assessment method, risk management, risk parameters.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студентів є одним з основних способів набуття та засвоєння знань з курсу «Методологія економічних досліджень». Студенти повинні самостійно опрацювати як питання курсу, що даються під час лекційних занять, так і питання, на які лекційний час не передбачено або такі, що доцільно поглибити. Перелік питань визначається викладачем і може змінюватись. Форми звіту студентів за результатами самостійної роботи також визначаються викладачем. Контроль самостійного вивчення окремих питань відбувається на основі підготовки завдань есе, тестів, вибіркового опитування на практичних заняттях, які проводяться викладачем за графіком контролю самостійної роботи студентів.

Таблиця 2 – Тематика самостійної роботи студентів

№ п/п	Тема	Кількість годин
1	2	3
1.	Тема 1. Наука як сфера людської діяльності 1.1. Місце науки серед інших форм пізнання: релігії, мистецтва, філософії, містичного і езотеричного пізнання світу. 1.2. Фундаментальні і прикладні науки. Природничі, суспільні і гуманітарні науки. 1.3. Ефективність науки. Кількісні показники і темпи розвитку. 1.4. Аналіз цитування. Інформаційний “потоп”. 1.5. Територіальна концентрація і “втікання мозків”. Інтернаціоналізація науки.	10
2.	Тема 2. Методологія економічних досліджень 2.1. Емпіричні методи економічних досліджень 2.2. Теоретичні методи економічних досліджень 2.3. Економічна методологія. 2.4. Методи економічного пізнання явищ. 2.5. Статистично-економічний метод	15

1	2	3
	2.6. Економіко-математичний метод 2.7. Функціонально-вартісний метод 2.8. Метод цільових програм	
3.	Тема 3. Дисертація як наукове дослідження 3.1. Основні етапи роботи з літературними джерелами в рамках наукового дослідження. 3.2. Сучасна інформаційна база наукових досліджень. 3.3. Правдивість сучасних джерел інформації. 3.4. Логіка подання матеріалу у науково-дослідних роботах. 3.5. Суть і особливості формулювання рекомендацій і висновків 3.6.Форми представлення результатів наукових досліджень. 3.7. Наукометричні бази.	10
4.	Тема 4. Написання й оформлення кваліфікаційної роботи магістра 4.1. Вимоги до структури наукових статей, встановлені вищою атестаційною комісією (ВАК) України. 4.2. Оформлення літературних джерел за Гарвардським стилем 4.3. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. 4.4. Правила оформлення ілюстративного матеріалу (плакати, слайди). 4.5. Відмінність вимог до наукової доповіді та наукової статті. 4.6. Апробація результатів наукових досліджень	15
	Разом	50

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Зробити огляд наявних вітчизняних та іноземних джерел інформації щодо теми кваліфікаційної роботи магістра. З'ясувати, які матеріали відкритих освітніх ресурсів можуть застосовуватися в науковому дослідженні на задану тему. Провести вебметричний аналіз двох ОСW-репозитаріїв, що відповідають темі дослідження.

Завдання 2. Підготовка тез доповіді. За результатами наукових досліджень відповідно до теми магістерської роботи підготувати тези доповіді. Вивчити вимоги до друку тез.

Завдання 3. Підготовка наукової статті. За результатами наукових досліджень відповідно до теми магістерської роботи підготувати наукову статтю. Підібрати фахове видання до друку статті. Вивчити вимоги до друку статті у фаховому виданні (додаток А). Ознаемтеся зі зразком оформлення наукової статті у фахове видання України (додаток Б). Опублікувати статтю за темою магістерської роботи.

Завдання 4. Підготовка есе на тему:

1. Мова та стиль наукового мовлення.
2. Принципи наукової праці.
3. Робота над текстом наукового дослідження.
4. Графічний спосіб викладання ілюстративного матеріалу.
5. Форми і методи впровадження і використання результатів досліджень.
6. Мистецтво виступу перед аудиторією.

Завдання 5. Підготовка доповіді на тему:

1. Рекомендації до написання наукових текстів.
2. Вимоги до друку рукописів.
3. Підготовка наукових публікацій. Особливості підготовки статті і тез доповіді.
4. Структура реферату, анотації та їх написання.
5. Підходи до підготовки доповіді та тез доповіді.
6. Елементи навчально-дослідної роботи в магістерській роботі.
7. Кваліфікаційна робота магістра як навчально-дослідна робота.
8. Етапи технології роботи над кваліфікаційною роботою магістра.
9. Особливості роботи над кваліфікаційною роботою магістра як навчально-дослідною роботою.
10. Підготовка до захисту і захист кваліфікаційної роботи магістра.

ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Індивідуальне науково-дослідне завдання (далі ІНДЗ) необхідне для систематизації, закріплення і розширення теоретичних і практичних знань з дисципліни «Методологія економічних досліджень» (МЕД). ІНДЗ дозволяє студентам опанувати практичні навичками для вирішення конкретних практичних завдань, розвитку навичок самостійної роботи й оволодіння методикою ведення наукових досліджень, пов'язаних з темою ІНДЗ.

Метою виконання ІНДЗ є закріплення і поглиблення теоретичного матеріалу і практичних навичок з методів викладання економічних дисциплін та виконання науково-дослідної (магістерської) роботи. При виконанні ІНДЗ студент повинен продемонструвати вміння виконувати науково-дослідну діяльність, вміння творчого й оригінального вирішення актуальних завдань викладання економічних дисциплін.

ІНДЗ студенти виконують самостійно протягом вивчення дисципліни МЕД з проведенням консультацій викладачем дисципліни відповідно до графіка навчального процесу.

При виконанні ІНДЗ студент повинен □ використати сучасні теоретичні та практичні методи викладання економічних дисциплін на основі опублікованих у літературі наукових дослідженнях за даною темою, застосовуючи при цьому творчий підхід. **Практична значущість наукового дослідження** полягає в обґрунтуванні реальності її результатів для потреб викладання економіки та виконання науково-дослідних робіт в галузі економіки.

Під час вивчення дисципліни «Методологія економічних досліджень» студенти виконують одне комплексне ІНДЗ, до якого включають наступні складові: 1) реферативний огляд літературних джерел та Інтернет-ресурсів за останні 5 років по темі наукового дослідження з презентацією результатів дослідження в Power Point;

2) рецензія на наукові статті (4–5 одиниць) за обраною темою кваліфікаційної роботи магістра;

3) план кваліфікаційної роботи магістра та її реферат;

Звіт про виконане ІНДЗ повинен містити наступні розділи:

1. **Титульний аркуш** містить: назва вищого навчального закладу та факультету; назва кафедри; назва навчальної дисципліни; номер академічної групи; обрану тему кваліфікаційної роботи магістра; дату подачі ІНДЗ викладачеві на перевірку – день, місяць, рік; інформацію про реєстрацію роботи на кафедрі (ауд. 512) у журналі для реєстрації письмових робіт студентів, що підлягають обов'язковій здачі викладачу.

2. **Зміст.**

3. **Вступ.** Розкриває актуальність майбутньої кваліфікаційної роботи магістра. Тут же вказують мету й завдання дослідження.

4. **Основна частина.** Містить реферативний огляд літературних та Інтернет джерел за темою кваліфікаційної роботи магістра.

5. **Висновки.** В них представляють результати, отримані при проведенні дослідження, пропозиції або рекомендації щодо вирішення поставленого завдання відповідно до результатів дослідження.

6. **Список літератури,** оформлений згідно з Гарвардським стилем представлення літературних та Інтернет-джерел. Джерела розміщують за абеткою прізвищ авторів або заголовків; інтернет-джерела з обов'язковою вказівкою, яка інформація утримується на цьому сайті (порталі).

Тема для написання ІНДЗ є завжди є оригінальною – згідно до обраної тематики кваліфікаційної роботи магістра.

Вимоги до оформлення реферативного огляду за темою дослідження. Рекомендований обсяг роботи – 15–20 друкованих сторінок. Реферативний огляд з ІНДЗ оформлюється згідно до розроблених і затверджених кафедрою економіки та права ХГУ «НУА» методичних вказівок з оформлення текстів кваліфікаційних робіт магістрів.

СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ТА МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Поточний контроль успішності студентів передбачає перевірку виконання індивідуальних завдань по курсу та якості засвоєння навчального матеріалу. Проводиться в рамках семінарських занять у формі оцінки роботи студентів та якості виконання індивідуальних завдань.

Підсумковий контроль має за мету перевірити та оцінити рівень знань, що отримані за курсом, умінь використовувати їх щодо вирішення практичних завдань, а також рівень оволодіння теоретичними знаннями та практичними вміннями та навичками в обсязі вимог навчальної програми. Підсумковий контроль знань проводиться як у модульній формі (після закінчення лекційних та практичних занять з певного модуля тематичного плану), так і у формі семестрового контролю з метою оцінювання результатів навчання у цілому. Семестровий контроль проводиться у формі заліку.

Для отримання заліку по дисципліні «Методологія економічних досліджень» студенту потрібно представити в печатному вигляді:

1. реферативний огляд літературних джерел та Інтернет-ресурсів за індивідуальною темою наукового дослідження (15–20 стр.);
2. список літературних джерел за Гарвардським стилем, на основі яких складено реферативний огляд;
3. зміст кваліфікаційної роботи магістра;
4. реферат кваліфікаційної роботи магістра.

Захист представлених матеріалів проходить у вигляді доповіді, яка супроводжується презентацією в Power Point.

Тести з дисципліни «Методологія економічних досліджень» для проведення модульного та семестрового контролю наведено нижче.

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи економічних досліджень

1. Суб'єктами науково-дослідної роботи є:

- а) студенти, аспіранти, докторанти;
- б) студенти, аспіранти, професори, доценти;
- в) викладачі, студенти, аспіранти, докторанти;
- г) викладачі, професори, доценти, асистенти.

2. Система управління науково-дослідною роботою складається з таких складових:

- а) організація, контроль, мотивація, облік, аналіз;
- б) планування, облік, аналіз, контроль;
- в) облік та контроль;
- г) керівництво, облік, аналіз, планування.

3. Облік та контроль за науково-дослідною роботою студентів здійснює:

- а) кафедра та деканат;
- б) науковий керівник;
- в) науковий керівник та завідуючий кафедри;
- г) кафедра.

4. Який зв'язок існує між категоріями «освіта» та «наука»:

- а) прямий;
- б) обернений;
- в) обернено-кореляційний;
- г) прямий та обернений.

5. Що, з перелічено нижче, згідно з законом України «Про вищу освіту» не є одним з основних видів навчальних занять у вищих закладах освіти:

- а) консультація;

- б) самостійна робота студента;
- в) лекція;
- г) індивідуальне заняття.

6. Які є види науково-дослідної роботи:

- а) науково-дослідна компонента наукової роботи (навчального процесу);
- б) самостійна науково-дослідна пошукова робота;
- в) науково-дослідна робота під науковим керівництвом;
- г) все перелічене вище.

7. Наука – це:

- а) система знань;
- б) форма суспільної свідомості;
- в) сфера людської діяльності;
- г) все перелічене вище.

8. До функції науки не належить:

- а) пізнавальна функція;
- б) культурно-виховна функція;
- в) практична функція;
- г) немає правильної відповіді.

9. За об'єктною ознакою наука поділяється на наступні блоки:

- а) природничі науки, суспільні науки, науки про мислення;
- б) фундаментальна наука, прикладна наука, наукознавство;
- в) технічні науки, історико-економічні науки, філософські науки;
- г) немає правильної відповіді.

10. Формами наукової діяльності є:

- а) природничі науки, суспільні науки, науки про мислення;
- б) пізнавальна, культурно-виховна, практична;
- в) фундаментальна наука, прикладна наука, наукознавство;
- г) немає правильної відповіді.

11. Наукознавство – це:

- а) вивчення історії розвитку науки;
- б) комплекс наукових дисциплін, що узагальнюють і досліджують закономірності функціонування науки;
- в) дослідження системи методів у науці, складання моделей наукової діяльності і окремих її видів;
- г) розробка міжнародних і національних систем понять і термінології, стилістичних особливостей викладення результатів наукових досліджень.

12. Напрямами наукової інтеграції України у світове співтовариство є:

- а) використання досягнень світової науки, наукове співробітництво, інтеграції української науки в світову;
- б) провадження спільних наукових досліджень, проведення міжнародних конференцій, взаємний обмін науковими кадрами;
- в) взаємний обмін науковою та науково-технічною інформацією, взаємний обмін науковими кадрами, спільні дослідження у міжнародних колективах спеціалістів;
- г) немає правильної відповіді.

13. Що не є складовим елементом науки?

- а) постулат;
- б) категорія;
- в) закон;
- г) аналіз і синтез;.

14. Вищою науковою організацією України є:

- а) Міністерство освіти і науки України;
- б) Національна академія наук України;
- в) вищий навчальний заклад;
- г) Вища атестаційна комісія України.

15. Наукове дослідження – це

- а) робота, у якій сформульовано і обґрунтовано предмет і об'єкт;
- б) процес цілеспрямованого вивчення певного об'єкта (предмета або явища) використовуючи наукові методи з метою встановлення закономірностей його виникнення, розвитку і перетворення у практичній діяльності людей;
- в) це сукупність організаційних, методичних і технічних прийомів, здійснюваних за допомогою певних процедур;
- г) це дії, які конкретизують застосування методичних прийомів дослідження процесу відтворення необхідного продукту, забезпечують виявлення конфліктних ситуацій з метою їх своєчасного усунення та запобігання виникненню у підприємницькій діяльності.

16. Об'єкт наукового дослідження це:

- а) те, на що спрямована пізнавальна діяльність дослідника;
- б) процес або явище, яке породжує проблемну ситуацію і обране для дослідження;
- в) навколишній матеріальний світ і його відображення в дійсності;
- г) всі відповіді вірні.

17. У назві наукового дослідження завжди міститься:

- а) предмет і об'єкт дослідження;
- б) предмет дослідження;
- в) об'єкт дослідження;

г) методи дослідження.

18. Емпіричний рівень пізнання включає:

- а) описування;
- б) вимірювання;
- в) порівняння;
- г) всі відповіді вірні.

19. Фундаментальним, узагальненим методом пізнання дійсності є:

- а) історичний;
- б) діалектичний;
- в) системний;
- г) формалізація.

20. До загальнонаукових методів не відносяться:

- а) теоретичні;
- б) часткові;
- в) емпіричні;
- г) емпірико-теоритичні.

21. Методологія – це:

- а) вчення про методи пізнання та перетворення дійсності;
- б) сукупність прийомів, методів та процедур дослідження, що застосовуються в тій чи іншій соціальній галузі знань;
- в) філософське вчення про методи пізнання;
- г) концептуальний виклад мети, змісту, методів дослідження, які забезпечують отримання максимально об'єктивної, точної, систематизованої інформації про процеси та явища.

22. Спостереження, обстеження, вибір критеріїв оцінки, збирання і групування інформації здійснюється на етапі:

- а) вивчення;
- б) організації;
- в) дослідження;
- г) апробації.

23. Сукупність організаційних, методичних і технічних прийомів, які здійснюються за допомогою певних процедур, це:

- а) об'єкт дослідження;
- б) метод дослідження;
- в) наукове дослідження;
- г) науково-дослідний процес.

24. На якому етапі науково-дослідного процесу здійснюється вивчення стану об'єкта дослідження:

- а) організація;
- б) узагальнення;
- в) апробація;
- г) реалізація.

25. Літературний виклад результатів дослідження це:

- а) узагальнення;
- б) дослідження;
- в) апробація;
- г) реалізація.

26. Колективне обговорення дослідження, результатом якого є його схвалення, ствердження або визнання є:

- а) узагальнення;
- б) апробація;
- в) дослідження;
- г) реалізація.

27. Виконання досліджень не включає:

- а) доведення гіпотез;
- б) формування висновків;
- в) вивчення стану об'єкта дослідження;
- г) корегування попередніх результатів.

28. Визначення стану об'єкту дослідження і виконання організаційно-методологічної підготовки дослідження належить до:

- а) організаційної стадії;
- б) дослідної стадії;
- в) узагальнення результатів дослідження ;
- г) стадії апробації.

29. Створення нової інформації полягає у:

- а) упорядкуванні сукупності елементів арифметичних і логічних операцій, записаних будь-якою вихідною мовою;
- б) визначенні стану об'єкту дослідження і виконання організаційно-методологічної підготовки досліджень;
- в) у проведенні спостережень і виборі оціночних критеріїв, досліджуваних економічних процесів, а також збереженні і групуванні інформації;
- г) виявленні недоробок, які потім усуваються дослідником.

30. Методи, що використовують абстрактні уявлення, ідеї, положення, які мають назву:

- а) емпіричні;

- б) загальнонаукові;
- в) емпірико-теоретичні;
- г) теоретичні.

31. Виберіть правильне твердження. Гіпотеза - це:

- а) важлива логічна форма розвитку наукового знання;
- б) це прийом, який ґрунтується на аналізі загальної структури та окремих компонентів;
- в) твердження, яке суб'єкт мовлення подає не як істинне, а як таке, що може бути істинне;
- г) це обґрунтоване припущення про можливі засоби вирішення визначеної проблеми;
- д) усі відповіді правильні.

Змістовий модуль 2. Методика наукового дослідження і її реалізація у кваліфікаційній роботі магістра

1. Кваліфікаційна робота магістра – це робота, що направлена на:

- а) набуття студентом теоретичних знань;
- б) контроль набутих студентом знань у процесі навчання;
- в) формування у студентів вмінь та навичок практичної діяльності;
- г) демонстрацію студентом вмінь самостійної науково-дослідницької діяльності;
- д) усі відповіді вірні;
- е) вірної відповіді немає.

2. Доповніть вміння студента при підготовці кваліфікаційної роботи магістра:

- а) формулювати мету і завдання дослідження, визначати його об'єкт і предмет;
- б).....;

- в).....;
- г).....;
- д).....;
- е)

3. Доповніть вміння та навички фахової підготовки студента до наукової та професійної діяльності, що демонструє кваліфікаційна робота магістра:

- а) оволодіння теоретичними засадами у певній галузі знань;
- б).....;
- в).....;
- г).....;
- д).....;
- е).....;
- ж) здійснювати дії щодо розвитку (або сприяння розвитку) всіх сфер життєдіяльності людини.

4. Тематика кваліфікаційних робіт магістрів:

- а) відповідає науковим інтересам авторів;
- б) щорічно поновлюється та переглядається кафедрою;
- в) затверджена програмами Міністерства освіти і науки України;
- г) відповідає базам практики студентів;
- д) усі відповіді вірні;
- е) вірної відповіді немає;
- ж) ваш варіант відповіді.

5. Доповніть обов'язки наукового керівника кваліфікаційної роботи магістра:

- а) керує підготовкою роботи;
- б) формує разом зі студентом завдання на підготовку роботи;
- в).....;

- г).....;
- д).....;
- е).....;
- ж)

6. Доповніть елементи структури кваліфікаційної роботи магістра:

- а) зміст;
- б).....;
- в) вступ;
- г).....;
- д).....;
- е).....;
- ж)

7. Кваліфікаційна робота магістра повинна містити:

- а) розроблені автором положення наукового характеру;
- б) розроблені автором положення методичного характеру;
- в) розроблені автором положення прикладного характеру;
- г) усі відповіді правильні;
- д) правильні відповіді а) та б);
- е) правильні відповіді а) та в).

8. Встановіть відповідність:

1. Вступ	А) Розкриває зміст дослідження
2. Основна частина	Б) Наводяться основні наукові результати
3. Висновки	В) Розкриває суть і стан дослідженості наукової проблеми, її значущість
4. Бібліографічний список	Г) Містять допоміжні або додаткові матеріали
5. Додатки	Д) Містить джерела, з котрих у роботі

	використано матеріали, окремі результати, ідеї чи висновки
	Е) Містять розробки конкретних рекомендацій, пропозицій, моделей управління параметрами розвитку та діяльності досліджуваного об'єкта
	Ж) Розкриває сучасний стан досліджуваного об'єкта, наводяться методи вирішення завдань і їхні порівняльні оцінки, здійснюється аналіз і критична оцінка практики управлінської діяльності стосовно визначеного об'єкта дослідження, його стану та перспектив розвитку, розробляється загальна методика дослідження

9. Доповніть елементи вступу магістерської роботи та визначіть їх послідовність:

а).....;

б) мета дослідження;

в).....;

г).....;

д).....;

е)

10. Встановіть відповідність:

1. Перший розділ магістерської роботи	А) Розробка конкретних рекомендацій, пропозицій, моделей управління параметрами розвитку та діяльності досліджуваного об'єкта.
2. Другий розділ магістерської роботи	Б) Розкриваються основні теоретичні і методологічні положення, проблеми, що існують у практиці, дискусійні та невирішені аспекти теми, нормативно-правове забезпечення у певній сфері діяльності, огляд літератури, зарубіж-

	ний досвід розв'язання проблеми.
3. Вступ	В) Розкриваються основні наукові результати.
4. Висновки	Г) Розкривається суть і стан дослідженості наукової проблеми, її значущість.
5. Третій розділ магістерської роботи	Д) Описується сучасний стан досліджуваного об'єкта, наводяться методи вирішення завдань і їхні порівняльні оцінки, здійснюється аналіз і критична оцінка практики управлінської діяльності стосовно визначеного об'єкта дослідження, його стану та перспектив розвитку, розробляється загальна методика дослідження.

11. Науковий етикет це:

- а) посилання в тексті магістерської роботи;
- б) вимога точного відтворювання цитованого тексту;
- в) непряме цитування (переказ) думок інших авторів;
- г) усі відповіді правильні.

12. Встановіть відповідність:

1. Актуальність теми	А) Тісно переплітається з назвою магістерської роботи і чітко вказує, що саме вирішується в магістерській роботі.
2. Мета і завдання дослідження	Б) Наводяться аргументації доцільності роботи.
3. Методи дослідження	В) Розкриває суть і стан дослідженості наукової проблеми, її значущість.
4. Наукова новизна отриманих результатів	Г) Викладають нові наукові положення (рішення), запропоновані автором особисто.
5. Наукове значення роботи	Д) Коротко відзначається, що саме досліджувалось тим чи іншим методом.
6. Практичне значення роботи	Е) Показує, яке значення мають наукові положення, запропоновані в магістерській роботі.

	Ж) Розкриває коротко повідомлення про впровадження результатів досліджень, назвавши організації, в яких здійснена реалізація, форми реалізації і реквізити відповідних документів.
--	--

13. Доповніть загальні вимоги до цитування:

- а) текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться дослівно;
- б)
- в)
- г)
- д)

14. Посилання в тексті кваліфікаційної роботи магістра:

- а) відповідно до їх переліку;
- б) в квадратних дужках;
- в) в квадратних дужках з вказанням номерів сторінок;
- г) усі відповіді правильні;
- д) інше.

15. Доповніть правила оформлення додатків:

- а) на наступних сторінках або як окрему частину;
- б) розміщують у порядку наведення посилань у тексті;
- в)
- г)
- д)
- е).....

16. Доповніть допоміжний матеріал магістерської роботи:

- а) таблиці допоміжних цифрових даних;
- б)
- в)

- г).....;
- д)
- е).....

17. Доповніть правила оформлення роботи:

- а) шрифт -
- б) міжрядковий інтервал -
- в) поля: праве -
ліве -
верхнє -
нижнє -
- г) заголовки друкують -
- д) сторінки нумеруються -

18. Номер таблиці складається:

- а) послідовно;
- б) з номера розділу і порядкового номера;
- в) з номера розділу і порядкового номера в межах розділу.

19. Номер ілюстрації складається:

- а) послідовно;
- б) з номера розділу і порядкового номера;
- в) з номера розділу і порядкового номера в межах розділу.

20. Доповніть документи, котрі додаються до дипломної роботи до захисту:

- а) замовлення на магістерську роботу;
- б)
- в)
- г)
- д)

е)

21. Зброшурована магістерська робота після попереднього захисту подається завідувачу випускової кафедри не пізніше:

- а) ніж за 15 днів до захисту;
- б) ніж за 10 днів до захисту;
- в) ніж за 5 днів до захисту.

22. Доповніть складові процедури захисту магістерської роботи:

- а) короткого (до 10 хв.) повідомлення автора;
- б)
- в)
- г)
- д)

23. Рішення, щодо неможливості допуску магістерської роботи приймає:

- а) науковий керівник;
- б) завідувач кафедри;
- в) ректор.

24. Студенти, що не захистили магістерської роботи:

- а) не мають права на повторний захист;
- б) мають право на її захист протягом наступних трьох років;
- в) мають право на її захист протягом наступного року.

25. Кваліфікаційна робота магістра – це:

- а) форма контролю;
- б) науково-дослідна робота;
- в) кваліфікаційна робота;

г) усі відповіді правильні;

д) правильні б) та в).

26. Встановіть відповідність:

1. Тези доповіді	А) Форма науково-дослідної роботи, підготовлена для публічного захисту задля отримання наукового ступеня
2. Відгук	Б) Стислий виклад у письмовій формі суті певної наукової проблеми або питання
3. Підручник	В) Науково-навчальне видання, зміст якого відповідає окремим розділам навчальної програми дисципліни, або розширює, поглиблює і доповнює окремі з них.
4. Навчальний посібник	Г) Науково-навчальне видання, яке містить систематизований виклад певної навчальної дисципліни
	Д) Стисла характеристика будь-якого наукового видання
	Е) Аналітико-оціночний аналіз наукової праці
	Ж) Стислий виклад доповіді на конференції

27. Встановіть відповідність:

1. Наукова стаття	А) Стислий виклад у письмовій формі суті певної наукової проблеми або питання.
2. Реферат	Б) Найпоширеніша форма аналітико-оціночного аналізу наукової праці, в якій основний акцент робиться на недоліках рецензованого твору
3. Рецензія	В) Основний вид оперативного висвітлення інформації про нові дослідження з конкретної тематики. Наукові статті публікують у різних періодичних наукових виданнях: журналах, вісниках, збірниках тощо
4. Авторське свідоцтво	Г) Документ установленого зразка, який виданий спеціальною державною установою і встановлює право автора (авторів) на певний винахід
	Д) Повне і вичерпне висвітлення результатів наукового дослідження

	Е) Звіт у письмовій формі про підсумок науково-дослідної роботи, яка відбувалася за наперед затвердженим планом виконання держбюджетної або госпдоговірної наукової теми.
--	---

ПИТАННЯ ДЛЯ ЗАЛКУ З ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДОЛОГІЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

1. Поняття про науку та її еволюція.
2. Наука як система знань.
3. Процес пізнання і наука.
4. Критерії науковості.
5. Об'єкти науки як сфери людської діяльності.
6. Суспільна роль науки.
7. Завдання науки. Функції науки.
8. Стратегія і тактика науки.
8. Предметна область науки.
9. Характеристика елементів науки.
10. Наука як діяльність.
11. Види наукової діяльності.
12. Регулювання наукової діяльності.
13. Суб'єкти наукової діяльності.
14. Етапи розвитку науки.
15. Класифікація наук.
16. Методологія наукових досліджень.
17. Методи наукового дослідження.
18. Логіка процесу наукового дослідження.
19. Об'єкти наукових досліджень та їх класифікація.
20. Загальнонаукові та емпіричні методи дослідження.
21. Аксиоматизація знань та причинні зв'язки у методології наукових досліджень.
22. Діалектичний підхід в економічних дослідженнях.
23. Поняття наукової проблеми.
24. Поняття теми дослідження та методика її формулювання.
25. Визначення предмета та об'єкта дослідження.
26. Мета і завдання дослідження.
27. Гіпотези у методології наукових досліджень.
28. Докази у наукових дослідженнях.
29. Експеримент у наукових дослідженнях.
30. Порядок здійснення наукового дослідження.
31. Етапи науково-дослідної роботи.
32. Основні напрямки наукових досліджень з економіки.
33. Методологія економічних досліджень.
34. Методичні прийоми та їхні процедури у дослідженні економіки.
35. Методика економічного дослідження.

36. Особливості структури економічного дослідження на прикладі економічного аналізу.
37. Основні групи загальних методів наукових досліджень.
38. Логічні закони та правила.
39. Правила аргументації.
40. Методи спостереження та збору даних.
41. Методи вибіркового спостереження.
42. Методи групування.
43. Таблично-графічні методи.
44. Методи інформаційно-логічного аналізу.
45. Методи детермінованого (функціонального) факторного аналізу.
46. Методи стохастичного (кореляційного) факторного аналізу.
47. Методи прогнозування.
48. Методи моделювання.
49. Програмно- цільовий метод.
50. Евристичні методи.
51. Сутність, мета, функції наукового експерименту.
52. Класифікація експериментів.
53. Методичне забезпечення експериментальних досліджень.
54. Методи графічної обробки результатів експерименту.
55. Аналітична обробка результатів експерименту.
56. Планування експерименту.
57. Складові частини дисертації і їх зміст.
58. Новизна наукових результатів.
59. Концептуальні результати наукових досліджень.
60. Загальні вимоги до науково-дослідної роботи.
61. Правила оформлення науково-дослідної роботи.
62. Рецензування науково-дослідних робіт.
63. Складання тез доповіді.
64. Підготовка наукових матеріалів до публікації.
65. Апробація результатів наукових досліджень.
66. Методика підготовки наукової статті.
67. Вимоги до структури наукових статей, встановлені вищою атестаційною комісією (ВАК) України.
68. Впровадження результатів наукових досліджень.
69. Критерії ефективності наукових досліджень.
70. Критерії оцінки наукових досліджень.
71. Відгук та рецензія як форми оцінки наукових праць.
72. Форми втілення результатів наукових досліджень.
73. Вимоги до оформлення результатів наукових досліджень.
74. Магістерська робота як форма наукового дослідження.
75. Тематика кваліфікаційних робіт магістра.

76. Рекомендації щодо збору та аналізу матеріалів для написання кваліфікаційної роботи магістра.
77. Зміст, структура й обсяг магістерської роботи.
78. Оформлення літературних джерел за Гарвардським стилем.
79. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання.
80. Правила оформлення ілюстративного матеріалу (плакати, слайди).
81. Відмінність вимог до наукової доповіді та наукової статті.
82. Оформлення кваліфікаційної роботи магістра.
83. Рецензування кваліфікаційної роботи магістра.
84. Підготовка доповіді до захисту.
85. Процедура захисту кваліфікаційної роботи магістра.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Підсумковий контроль студентів з дисципліни «**Методологія економічних досліджень**» проводиться у вигляді заліку. Максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів під час контрольного заходу (заліку) виставляється за правильні відповіді на всі питання (30 балів).

Максимальна кількість балів при оцінюванні написання ІНДЗ складає 30 балів за заданими темами і виставляється за такими критеріями:

– за повноту та використання сучасних концепцій і джерел інформації (крім лекційного конспекту має бути ще не менше десяти джерел інформації) (до 10 балів);

– за оформлення роботи згідно з вимогами і наявність посилань на джерела інформації (3 бали);

– за наявність змістовних та обґрунтованих розрахунками висновків (до 12 балів);

– за глибокі знання навчального матеріалу, що містяться в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах (до 5 балів);

При невиконанні окремих критеріїв з тієї чи іншої форми контролю знань кількість балів, яка виставляється студентові, може бути знижена:

– за неповну відповідь – 0,5 бала;

– за кожну неправильну відповідь – 0,5 бала;

– за невчасне виконання індивідуальної роботи – 0,5 бала;

– за недостовірність поданої інформації – 0,5 бала;

– за недостатнє розкриття теми – 0,5 бала;

– за відсутність посилань на літературні джерела – 0,5 бала.

Результати поточного контролю знань студентів (кількість отриманих балів) обов'язково доводяться викладачем в кінці кожного заняття до відома всіх студентів та проставляються в «Журналі обліку поточної успішності та відвідування занять студентів».

Сумарна підсумкова оцінка, яку студент може отримати за результатами семестрового контролю, складається з кількості балів отриманих за результатами поточного контролю знань під час семестру, та кількості балів отриманих під час заліку. Розподіл балів, які отримують студенти в результаті вивчення дисципліни «Методологія економічних досліджень» наведено нижче.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота				ІНДЗ	Підсумковий контроль	Сума
ЗМ1		ЗМ2				
T1	T3	T3	T4	30	30	100
10	10	10	10			

Шкала оцінювання

<i>Характеристика по національній шкалі</i>	<i>За національною шкалою</i>	<i>За шкалою ХГУ «НУА»</i>
1	2	3
Вільне володіння категоріальним апаратом дисципліни; глибоке розуміння сутності дослідницької діяльності і знання основних методів економічного дослідження; добра сформованість навиків формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем; обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропонувані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень; приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, методів та інструментарію соціально-економічних досліджень; визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів.	Відмінно	90–100

Продовження шкали оцінювання

1	2	3
<p>Добре володіння категоріальним апаратом дисципліни, розуміння сутності дослідницької діяльності і знання основних методів економічного дослідження; сформованість навиків формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем; обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропонувані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень; приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, методів та інструментарію соціально-економічних досліджень; визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів.</p>	<p>Добре</p>	<p>75–84</p>
<p>Задовільне володіння категоріальним апаратом дисципліни, задовільне знання сутності дослідницької діяльності і знання основних методів економічного дослідження; задовільна здатність формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем; обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропонувані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень; приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, методів та інструментарію соціально-економічних досліджень; визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів.</p>	<p>Задовільно</p>	<p>57–64</p>

Продовження шкали оцінювання

1	2	3
<p>Фрагментарне володіння категоріальним апаратом дисципліни, слабка знання сутності дослідницької діяльності і основних методів економічного дослідження; відсутність навиків формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем; обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропоновані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень; приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, методів та інструментарію соціально-економічних досліджень; визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів. Можливість перескладання заліку.</p>	Незадовільно	25–49
<p>Незадовільне володіння категоріальним апаратом дисципліни, незадовільне знання дослідницької діяльності і основних методів економічного дослідження; відсутність навиків формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем; обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропоновані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень; приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, методів та інструментарію соціально-економічних досліджень; визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів. Обов'язковий повторний курс.</p>	Незадовільно	0–24

ГЛОСАРІЙ ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ І ПОНЯТЬ

Абстрагування (виключення несуттєвого) – метод наукового пізнання, що полягає в уявному виділенні конкретних ознак та властивостей об'єкта, явища або процесу, а потім розкриття залежностей показників явищ від основних факторів за допомогою аналізу і синтезу явищ. Види абстракції: ототожнення, ізолювання, конструктивізація, актуальна нескінченність, потенціальна здійсненність.

Абстрактні системи – це розумово-зорові уявлення, зображення або моделі матеріальних систем, які поділяються на логічні (описові) та символічні (математичні).

Авторське свідоцтво – документ установленого зразка, який видається спеціальною державною установою і встановлює право автора (авторів) на певний винахід.

Аксіологічний аналіз передбачає дослідження предмету пізнання (факту, процесу, явища) у контексті певної системи цінностей.

Аксіоматичний метод – це метод теоретичного дослідження та побудови наукової теорії, за яким деякі твердження беруть як вихідні аксіоми, а всі інші положення виводяться з них шляхом міркування за певними логічними правилами.

Актуальна нескінченність – це нехтування від незавершеності (і неможливості завершення) процесу утворення нескінченної множини, від неможливості задати його повним переліком усіх елементів. Така множина розглядається як наявна.

Аналіз – це розчленовування цілого предмету на складові частини з метою їх всебічного вивчення.

Аналогія – це такий прийом пізнання, при якому на підставі подібності об'єктів в одних ознаках роблять висновок про їх подібність в інших ознаках.

Анкетування – метод, в основу якого покладено - одержання письмових відповідей на поставлені запитання анкети.

Анотація – стисла характеристика будь- якого наукового видання, наприклад, монографії, статті, дисертації, наукового звіту тощо.

Аргументація – суто логічний процес, суть якого обумовлена істиною судження, яку необхідно довести.

Версії – різні гіпотези, які використовуються для пояснення одних і тих же фактів.

Вимірювання – це матеріальний процес порівняння якої-небудь величини з еталоном, одиницею вимірювання.

Відгук – за формою аналітико-оціночного аналізу наукової праці подібний до рецензії, але в ньому основний акцент роблять на позитивних сторонах наукового твору.

Візія майбутнього – точно визначена мета.

Відкритий український індекс наукового цитування (Open Ukrainian Index, OUCI) – пошукова система і база даних наукових цитувань, які надходять від усіх видань, що підтримують Initiative for Open Citations. Зараз ініціативу підтримує більшість провідних наукових видавців світу.

Гіпотеза – це обґрунтоване припущення про можливі засоби вирішення визначеної проблеми.

Гіпотетико-дедуктивний метод – це метод наукового дослідження, який полягає у висуванні гіпотез про причини досліджуваних явищ і у виведенні з цих гіпотез висновків шляхом дедукції.

Гіпотетичний метод – висування, обґрунтування та доказ гіпотез. Часто метод зводиться до проблеми якомога більшого числа питань, на які слід дати відповіді.

Дедукція – це форма наукового пізнання, логіка якого розгортається від загального до конкретного.

Дипломна робота (проект) є випускною роботою фахівця визначеного профілю, що відображає розроблення та практичне застосування певного методу, алгоритму, пристрою і т.п. за обраною темою дослідження.

Дисертація – форма науково-дослідної роботи, підготовлена для публічного захисту задля отримання наукового ступеня.

Діалектика – наука про найбільш загальні закони всякого руху, але перш за все розвитку.

Діалектичний метод – це метод пізнання дійсності в її суперечливості, цілісності і розвитку.

Доказ – це логічний процес, який дає змогу встановити істинність твердження (судження).

Доповідь – письмовий виклад розгорнутої усної форми виступу на конференції, симпозіумі, семінарі чи на іншому науковому форумі. Доповідь готують з розрахунку на 15–20 хв. виступу (у письмовій формі – це обсяг 6–8 сторінок).

Економіко-математична модель економічного об'єкта – його дослідження за допомогою математичного апарату.

Економічна наука – наука, що вивчає спосіб виробництва, тобто розвиток продуктивних сил і виробничих відносин у певних історичних умовах. Економічна наука вивчає проблеми створення матеріально-технічної бази суспільства, суспільного виробництва (господарські пропорції, розміщення виробництва, використання ресурсів тощо).

Експеримент – це цілеспрямоване вивчення явища чи об'єкта дослідження з метою вивчення невідомих його властивостей, чи якостей або перевірки правильності теоретичних положень, які визначаються певною науковою ідеєю.

Екстраполяція – це метод знаходження значення показника за межами відомого ряду динаміки.

Елемент – це найпростіша неподільна частина системи.

Емпіричний рівень наукового пізнання характеризується: по – перше, безпосереднім дослідженням реально існуючих об'єктів, які чуттєво сприймаються; по – друге, узагальненням наукових фактів (можливо формулюванням деяких емпіричних закономірностей).

Загальнонаукові (загальнологічні) методи пізнання (дослідження) – методи, що використовуються як на емпіричному, так і теоретичному рівнях дослідження). Вони є всезагальними методами і засобами пізнання та мислення. До них належать: аналіз, синтез, класифікація, експеримент, абстрагування, індукція, дедукція, аналогія, порівняння, ідеалізація, моделювання, системний метод та інші.

Закони науки – це закони, які відображають істотні зв'язки явищ у формі теоретичних тверджень.

Знання – перевірений практикою результат пізнання дійсності, адекватне її відображення у свідомості людини; знання – це ідеальне відтворення в мовній формі узагальнених уявлень про закономірні зв'язки об'єктивної реальності світу.

Ідеалізація – це конструювання подумки об'єктів, які не існують у дійсності або практично не здійсненні.

Ідея – основний задум, який кладуть в основу теоретичної системи, її логічної побудови, плану реалізації та функціонування.

Індекс Хірша (h-індекс) – показник впливовості науковця, колективу науковців, наукового закладу або наукового журналу, заснований на кількості публікацій та їх цитуваннях. h-індекс науковця дорівнює h якщо він є автором h публікацій, кожна з яких була процитована щонайменше h разів. У наукометричній базі Scopus h-індекс автоматично обраховується для кожного сучасного науковця у світі (за виключенням тих, що не публікуються у рейтингових журналах), ці дані доступні через безкоштовний пошук авторів.

Індекс цитування наукових статей (ІЦ) – реферативна база тих наукових публікацій, що індексує посилання, вказані в пристатейних спис-

ках цих публікацій і що надає кількісні показники цих посилань (такі як сумарний об'єм цитування, індекс Хірша та ін.)

Індукція – це форма наукового пізнання, логіка якого розгортається від конкретного до загального, тобто загальне положення виводять логічним шляхом з одиничних суджень.

Інтерв'ю передбачає викладення суджень у визначеній (заздалегідь) послідовності.

Інтерполяція – це спосіб, за допомогою якого по таблиці, що містить сукупність числових даних (статистичних, експериментальних, розрахункових тощо), можна знайти проміжні результати, які безпосередньо не задані в таблиці.

Інформація – сукупність відомостей (повідомлень), яка визначає міру наших знань про ті чи інші явища, факти, події та їхні взаємозв'язки.

Історичний метод – це певний спосіб відтворення в мисленні історичного процесу в його хронологічній послідовності та конкретності.

Категорії – це найзагальніші поняття. Вони відображають навколишній світ і фіксують найзагальніші властивості, зв'язки і відношення речей. Кожна категорія відображає й фіксує якийсь певний бік об'єктивного світу. Тому категорії можна **визначити як опорні пункти процесу пізнання.**

Категорії науки – це найзагальніші поняття теорії, що характеризують істотні властивості об'єкту, предметів і явищ об'єктивного світу.

Класифікація – розподіл тих або інших об'єктів по групах (відділах, розрядах) залежно від їх загальних ознак з фіксацією закономірних зв'язків між класами об'єктів в єдиній системі конкретної галузі знань.

Коефіцієнт впливовості, імпаکت-фактор – коефіцієнт співвідношення цитування наукових журналів. Часто використовується як оцінка важливості журналу в певній галузі. Обчислення імпакт-фактору відбувається лише за базою даних «Journal Citation Reports», інші наукометричні коефіцієнти, які ро-

зраховуються за різними базами, наприклад, Google Scholar чи Scopus, будуть мати інші значення.

Конструктивізація – це нехтування від невизначеності меж реальних об'єктів (наприклад, безперервний рух зупиняється).

Кореляційний аналіз – це процедура для вивчення співвідношення між незалежними змінними. Зв'язок між цими величинами виявляється у взаємній погодженості спостережуваних змін. Щільність зв'язку між змінними величинами визначається коефіцієнтом кореляції. Чим вищим є коефіцієнт кореляції між двома змінними, тим точніше можна прогнозувати значення однієї з них за значенням іншої.

Логіко - математичні (формальні) моделі – моделі, які є втіленням уявних моделей в систему математичних співвідношень (рівнянь і нерівностей, логічних виразів, таблиць, матриць, схем тощо).

Логічний метод – це спосіб, за допомогою якого мислення відтворює реальний історичний процес у його теоретичній формі, у системі понять.

Магістерська робота – випускна кваліфікаційна робота студентів вищих навчальних закладів наукового змісту, що відображає хід розроблення та результати виконання обраної теми. Магістерська робота - це самостійна науково-дослідницька кваліфікаційна робота, що синтезує підсумок теоретичної і практичної підготовки в рамках нормативної та варіативної складових освітньо-професійної програми (ОПП) підготовки магістра за відповідною спеціальністю і є формою контролю набутих студентом у процесі навчання інтегрованих знань, умінь і навичок, які необхідні для виконання професійних обов'язків, передбачених освітньо-кваліфікаційною характеристикою (ОКХ)

Матеріальні (речові) моделі – це матеріальний об'єкт чи їх сукупність, який певним чином відображає властивості об'єкта моделювання.

Моделювання – це вивчення об'єкту (оригіналу) шляхом створення і дослідження його копії (моделі), яка заміщає оригінал в певних аспектах, що цікавлять дослідника.

Метод – це спосіб пізнання, дослідження явищ природи й суспільного життя, форма практичного й теоретичного опанування дійсності, який обумовлений закономірностями руху досліджуваного об'єкта. Це сукупність прийомів або операцій практичної або теоретичної діяльності.

Метод агрегування – перетворення початкової моделі на модель з меншим числом змінних або обмежень, що дає наближений порівняно з початковою моделлю опис об'єкта, який вивчається.

Метод відбору – вивчення не всієї сукупності явищ, а лише деякої частини, відібраної за певними правилами.

Метод «від супротивного» – являє собою зміну ситуації на діаметрально протилежну та її осмислення.

Метод декомпозиції – поділ будь-якого складного явища на прості складові. Для досягнення вірогідності застосовується так зване декомпозиційне моделювання, яке полягає у відтворенні декомпозиційної моделі та її порівнянні з предметом дослідження.

Метод експертних оцінок використовується для отримання змінних емпіричних даних. У цьому випадку опитування проводиться спеціальної групи експертів (5-7 осіб) з метою визначення певних змінних величин, необхідних для оцінки досліджуваного питання.

Метод екстраполяції – поширення спостереження за однією частиною явища на його іншу частину з метою визначення загальних алгоритмів розвитку даного явища.

Метод емпатії – аналітик входить у образ об'єкта, що аналізується, уявляє себе «складовою частиною» предмета, що вивчається.

Методи емпіричного дослідження: спостереження, експеримент, опитування (анкетування), тестування, метод експертних оцінок, порівняння, вимірювання.

Методи на емпіричному і теоретичному рівнях дослідження: абстрагування, аналіз і синтез, індукція, дедукція, моделювання, математико-статистичні методи, кореляційний аналіз, факторний аналіз, метод шкалювання.

Метод імплікаційних шкал – це наочна форма виміру та оцінки отриманих даних, які градуюються за кількістю або інтенсивністю ознак. Шкали класифікуються за типами або рівнем виміру.

Метод «мозкового штурму» – організована система висловлювань або оцінок експертів про зміст проблеми за умови заборони критики висловлювань колег.

Метод парадоксу – розгляд явища з несподіваних позицій, які не відповідають загальноприйнятим уявленням.

Метод порівняння – поділ будь-якого складного явища на прості складові. Для досягнення вірогідності застосовується так зване декомпозиційне моделювання, яке полягає у відтворенні декомпозиційної моделі та її порівнянні з предметом дослідження.

Метод ранжування – присвоєння сукупності об'єктів деяких числових величин на основі інтуїції або відповідно до ступеня вираженості певної ознаки.

Метод рейтингу – передбачає оцінювання окремих сторін діяльності досвідченими суддями, яким повинні бути властиві: компетентність, креативність, позитивне ставлення до експертизи; відсутність схильності до конформізму, наукова об'єктивність, аналітичність і конструктивність мислення, самокритичність.

Метод середнього та відхилень – обчислюється певна середня величина та виявляються відхилення від неї.

Метод сходження від абстрактного до конкретного – метод дослідження, який дозволяє в думках відтворити об'єкт у всій повноті і складності його зв'язків і відносин, а потім простежуючи як він видозмінюється в різних умовах, відкривати нові зв'язки, встановлювати їх взаємодію і відображати у всій повноті сутність об'єкту.

Методи теоретичного дослідження: ідеалізація, формалізація, аксіоматичний метод, історичний і логічний методи, метод сходження від зворотного.

Метод фокусування – спрямований на перенесення у фокус уваги окремих об'єктів, що дозволяє отримати їх оригінальне бачення.

Методика дослідження – сукупність прийомів і способів дослідження, включаючи техніку і різноманітні операції з фактичним (емпіричним) матеріалом.

Методологія науки – вчення про науковий метод пізнання (правила мислення) або система наукових принципів, на основі яких базується дослідження і здійснюється вибір засобів, прийомів і методів пізнання.

Монографія – повне і вичерпне висвітленням результатів наукового дослідження.

Навчальний посібник – науково-навчальне видання, зміст якого відповідає лише окремим розділам навчальної програми дисципліни, або розширює, поглиблює і доповнює окремі з них.

Наука – це певний вид знання, котрий характеризується теоретичністю і раціональністю. Це специфічна форма суспільної свідомості, основу якої становить система знань, процес пізнання закономірностей об'єктивного світу, вироблення знань та використання їх у практиці як певного виду суспільного поділу праці.

Наукова гіпотеза – таке припустиме знання, істинність або хибність якого ще необхідно довести.

Нова ідея – це нова комбінація старих елементів.

Наукова картина світу – це система наукових теорій, що описує реальність.

Наукова стаття – основний вид оперативного висвітлення інформації про нові дослідження з конкретної тематики.

Наукове дослідження – це процес пізнання нового явища і розкриття закономірностей зміни досліджуваного об'єкта в залежності від впливу різних факторів для наступного практичного використання цих закономірностей.

Науковий звіт – звіт у письмовій формі про підсумок науково-дослідної роботи, яка відбувалася за наперед затвердженим планом виконання держбюджетної або госпдоговірної наукової теми.

Наукові концепції – найбільш загальні і важливі фундаментальні положення теорій.

Наукові принципи – найбільш загальні і важливі фундаментальні твердження теорії.

Наукові проблеми – це усвідомлені питання, для відповіді на які недостатньо наявних знань.

Наукові результати – це знання, котрі відповідають вимогам новизни, достовірності та практичної цінності. Їх можна поділити на два види: теоретико-методологічні (концепція, гіпотеза, класифікація, закон, метод) та інструментальні або прикладні (спосіб, методичний підхід, методика, алгоритм тощо).

Наукове реферування матеріалу – це короткий виклад первинного документа (або його частини) з основними фактичними відомостями і висновками.

Наукова теорія – це систематизовані знання в їх сукупності, що пояснюють і описують певний фрагмент реальності за допомогою системи законів.

Наукометрична база даних – це бібліографічна і реферативна база даних з інструментами для відстеження цитованості статей, опублікованих у наукових виданнях. Деякі відомі бібліографічні бази даних: Web of Science, Scopus, Web of Knowledge, Astrophysics, PubMed, Mathematics, Chemical Abstracts, Springer, Agris, GeoRef...

Нормативний метод – під час аналізу застосовується сукупність нормативів, які відображають ефективність системи, а потім реальна система порівнюється з нормативною, що дозволяє виявити характер відхилення від норми.

Об'єкт дослідження – процеси, явища, які обрані для вивчення.

Об'єкт науки – певні явища матеріальної дійсності, які існують поза нашою свідомістю й незалежно від неї і становлять предмет пізнання.

Опис процесу дослідження – це основна частина магістерської роботи, де висвітлюється методика і техніка дослідження на основі методологічних засад певної галузі знань (науки), з використанням логічних законів і правил.

Опитування – це метод масового збирання інформації за допомогою анкети.

Основні принципи раціональної організації наукової діяльності – це творчий підхід до постановки та вирішення проблем, наукове мислення, плановість, динамічність, колективність, практичність, самоорганізація, самостійність, раціональність, креативність та інші.

Основні форми викладу матеріалу наукового дослідження: монографія, наукова стаття, доповідь, тези доповіді, підручник, навчальний посібник, автореферат, анотація, рецензія, відгук, дисертація, авторське свідотство, науковий звіт, магістерська робота, дипломна робота.

Ототожнення – це утворення поняття через об'єднання предметів, пов'язаних відношеннями типу рівності в особливий клас (залишаючи осторонь деякі індивідуальні якості предметів). Ізолювання - це виділення властивостей і відношень, пов'язаних з предметами, та позначення їх певними «іменами», що надає абстракціям статусу самостійних предметів (наприклад, надійність, універсальність).

Парадигма – (від грецького слова *paradeigma* – приклад, зразок) науково обґрунтовані судження, положення, ідеї, які отримали всебічне визнання і які стали основою організації практики та проведення досліджень; модель постановки та вирішення проблеми.

Підручник – науково-навчальне видання, яке містить систематизований виклад певної навчальної дисципліни відповідно до державного стандарту навчальної програми, затвердженої Міністерством освіти і науки України і рекомендованої до використання у навчальних закладах.

Підсистема – це об'єднання елементів на підставі єдиної мети, завдань тощо, підсистема менша ніж система.

Пізнання – це форми дослідницької діяльності, які на сучасному етапі розвитку інтегровані в межах науки як соціального інституту та в цьому сенсі опосередковані організаційними, нормативними, матеріально-технічними умовами розвитку науки як особливої сфери людської діяльності. Основні етапи наукового пізнання: безпосереднє спостереження, абстрагування, перевірка теоретичних висновків на практиці.

Повідомленням – доповідь, розрахована на 5-7 хвилин виступу.

Порівняння – це процес зіставлення предметів або явищ дійсності з метою встановлення схожості чи відмінності між ними, а також знаходження загального притаманного, що може бути властивим двом або кільком об'єктам дослідження.

Потенціальна здійсненність – це відхилення від реальних меж людських можливостей, зумовлених обмеженістю життя в часі та просторі (нескінченність розглядається як потенційно здійсненна).

Праксеологічний, або прагматичний аналіз передбачає осмислення предмета пізнання (фактів, процесу або явища) з точки зору його ефективного використання в практиці.

Предмет дослідження – це певна сфера діяльності об'єкта, на яку спрямована увага дослідника.

Предметно-математична модель являє собою матеріальну модель, в якій відбуваються інші фізичні процеси, ніж в оригіналі, але їх можна описати однаковими або подібними математичними співвідношеннями.

Причинно-наслідковий аналіз засновується на дослідженні найважливішої властивості об'єкта, якою є каузальність (від лат. causa – «причина»).

Проблема – це сукупність складних теоретичних і практичних задач, що вимагають вирішення в суспільстві.

Прогностичний аналіз передбачає не розробку, а використання моделей майбутнього та засобів його досягнення. По суті цей аналіз зводиться до прогностичної діагностики, з'ясування ступеню відповідності явищу, що аналізу-

ється, або майбутньому процесу. Значення такого типу аналізу полягає у формуванні прогнозів відносно майбутнього розвитку ситуації.

Програмно-цільовий аналіз фактично є подальшим розвитком рекомендаційного в аспекті вироблення програми досягнення певної мети. Складовими частинами цього аналізу виступають: системний опис проблем, які властиві для об'єкта, їх класифікація, визначення міри важливості; побудова моделі бажаного майбутнього даного об'єкту на основі вивчення тенденцій розвитку його або подібних об'єктів; визначення засобів досягнення майбутнього, необхідних чинників, ресурсів; програмування основних заходів, спрямованих на розв'язання проблем і просування до майбутнього; визначення напрямів інституціоналізації програми, її інформаційного, фінансового, правового, ідеологічного та організаційного забезпечення, а також способів контролю й моніторингу реалізації та вдосконалення програми.

Профілі авторів – індивідуальні облікові записи з унікальними ідентифікаторами авторів Author ID в наукометричних базах даних. Ці профілі надають таку інформацію, як варіанти імені автора, перелік місць його роботи, кількість публікацій, роки публікаційної активності, галузі досліджень, посилання на основних співавторів, загальна кількість цитувань на публікації автора, загальна кількість джерел, на які посилається автор, індекс Хірша автора тощо. База даних надає користувачам можливість використання унікальних ідентифікаторів авторів для формування пошукових запитів та налаштування сповіщень (електронною поштою або через RSS) щодо змін у профілях авторів.

Рекомендаційний аналіз орієнтований на вироблення порад щодо поведінки дійових осіб у певній ситуації. Він забезпечує впровадження результатів дослідження в життя.

Реферат – стислий виклад у письмовій формі суті певної наукової проблеми або питання.

Рецензія – найпоширеніша форма аналітико-оціночного аналізу наукової праці, в якій основний акцент робиться на недоліках рецензованого твору.

Робоча гіпотеза – це висловлене дослідником обґрунтоване припущення про ймовірну причину виникнення фактів, що спостерігаються, або про ймовірним, можливим розвиткові процесу або явища.

Розвиток – це зростання синтезу порядку і хаосу, зумовлений прагненням до максимальної сталості.

Ряди розподілу – це первинна характеристика масової економічної сукупності, в якій знаходять кількісне вираження закономірності масових явищ і процесів.

Синергетика – міждисциплінарний напрямок науки, що вивчає загальні закономірності явищ і процесів у складних нерівноважних системах (фізичних, хімічних, біологічних, екологічних, соціальних, економічних та інших) на основі притаманних їм принципів самоорганізації.

Синтез – це з'єднання раніше виділених частин предмету в єдине ціле.

Система – це ціле, що складається із взаємопов'язаних елементів, які знаходяться у взаємних зв'язках і взаємовідносинах і утворюють визначену цілісність.

Системний підхід – один із головних напрямів методології спеціального наукового пізнання та практики, мета і завдання якого полягають у дослідженні певних об'єктів і складних систем. Методологічна специфіка системного підходу полягає у тому, щоб адекватно виявити механізми утворення складного об'єкта з певних складових та їх взаємодію з метою управління таким об'єктом.

Ситуаційний аналіз базується на сукупності прийомів і методів осмислення ситуації, її структури, визначальних чинниках, що її обумовлюють, тенденцій розвитку тощо.

Спостереження – це систематичне цілеспрямоване, спеціально організоване сприймання предметів і явищ об'єктивної дійсності, які виступають об'єктами дослідження.

Статистичні методи – дозволяють визначати середні значення, характеризуючи всю сукупність предметів, що вивчаються.

Структура – зображення елементів та зв'язків між ними.

Структурно - функціональний аналіз – дослідницький прийом, який полягає у розчленуванні складного об'єкта на складові, вивчення зв'язків між ними й визначення місця і ролі всіх складових у функціонуванні об'єкта як цілого, за умови збереження ним своєї цілісності у взаємодії із зовнішнім середовищем.

Таксономія – теорія класифікації, яка розглядає принципи класифікації і систематизації складно-організованих систем дійсності, що мають ієрархічну будову (органічний світ, об'єкти географії, геології, економіки і т.п.).

Тези доповіді – стислий виклад доповіді на конференції, симпозіумі чи семінарі, публікація яких передбачає попереднє ознайомлення учасників наукового форуму з результатами наукового дослідження.

Теорія – це вчення, система наукових принципів, ідей, які узагальнюють практичний досвід і відображують закономірності природи, суспільства, мислення.

Тестування – різновид вибіркового опитування є, яке проводиться з метою виявлення суттєвих ознак об'єкта, засобів його функціонування.

Теоретичний рівень наукового пізнання характеризується формулюванням понять, теорій та законів. На даному рівні відбувається розкриття найбільш глибоких суттєвих сторін, зв'язків, закономірностей, властивих досліджуваним об'єктам та явищам (шляхом обробки даних емпіричного знання). Результатами теоретичного пізнання стають гіпотези, теорії, закони.

Універсальна десяткова класифікація документів інформації (УДК) є міжнародною системою класифікації творів друку і документальних матеріалів. Вона відповідає найістотнішим вимогам, які висуваються до класифікації: міжнародність, універсальність та гнучкість.

Узагальнення – це такий прийом мислення, в результаті якого встановлюють загальні властивості і ознаки об'єктів. Це процес переходу від одиничного до загального чи від менш загального до більш загального знання.

Уявні (інтуїтивні) моделі – це ті моделі, які існують в уяві людини, тобто відтворюють в уяві результати нашого мислення.

Факти – це найнадійніші аргументи як для доказу, так і для спростування будь-яких наукових тверджень.

Факторний аналіз дає можливість встановити багатомірні зв'язки змінних величин за кількома ознаками. На основі парних кореляцій, отриманих у результаті кореляційного аналізу, одержують набір нових, укрупнених ознак - факторів. У результаті послідовної процедури аналізу отримують фактори другого, третього та інших рівнів. Факторний аналіз дає змогу визначити вплив факторів на досліджувані процеси та явища.

Фізична модель відображає не тільки подібність моделі з оригіналом за формою та розмірами, але й з позиції певних фізичних процесів, які в них відбуваються.

Фінансова наука – це складова частина вчення про розширене відтворення, товарно-грошове господарство і державу, яка займає відповідне місце в системі економічних знань.

Формалізація – це метод побудови абстрактно - математичних моделей, які розкривають сутність процесів дійсності, що вивчаються.

OCW – репозитарій – відкритий електронний ресурс структурованих колекцій організаційних, навчально-методичних матеріалів дисциплін, що занесено до складу програм підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців різних освітньо-кваліфікаційних рівнів, а також додаткових освітніх програм.

Scopus – бібліографічна і реферативна база даних та інструмент для відстеження цитованості статей, опублікованих у наукових виданнях. Є однією зі складових інтегрованого науково-інформаційного середовища SciVerse. База даних індексує наукові журнали, матеріали конференцій та серіальні книжкові видання. Розробником та власником SciVerse Scopus є видавнича корпорація Elsevier.

ДОДАТОК А

ВИМОГИ ДО ОПУБЛІКУВАННЯ СТАТТІ У ФАХОВОМУ ВИДАННІ

Вимоги до оформлення статті:

Об'єм статті – від 8 до 20 сторінок.

Формат сторінки: А4; всі поля по 2 см; сторінки не нумеруються; абзацний відступ – 1,25.

Шрифт: Times New Roman – 14 pt; міжрядковий інтервал – 1,5.

Рисунки і таблиці допускаються і вставлені в текст.

Мова – українська, англійська.

Використана література (без повторів) оформлюється в кінці тексту під назвою «Література:». У тексті посилання позначаються квадратними дужками із вказівкою в них порядкового номера джерела за списком та через кому номера сторінки, наприклад: [5, с. 115]. Інший спосіб оформлення використаної літератури не допускається.

Текст статті, що подається в редакцію, повинен містити наступні елементи:

- індекс УДК (розташовується на початку наукової статті зліва);
- прізвище, ім'я, по батькові (українською та англійською мовами);
- вчений ступінь, вчене звання;
- посада та місце роботи, місто;
- назва статті (українською мовою і англійською мовою; (напівжирний, великими літерами, вирівнювання по центру);
- анотації українською, російською та англійською мовами, не менше 600-800 знаків (без пробілів) кожна;

– ключові слова чи фрази, що використовуються у статті (до 12 фраз) українською, російською та англійською мовами.

У статті повинні міститись (із виділенням у тексті) наступні пункти (згідно вимог ВАК):

- **актуальність дослідження;**
- **постановка проблеми** у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями;
- **аналіз останніх досліджень і публікацій**, у яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які опирається автор;
- **формулювання цілей статті** (постановка завдання);
- **виклад основного матеріалу** дослідження з новим обґрунтуванням отриманих наукових результатів;
- **висновки**, зроблені в результаті дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

ДОДАТОК Б

ПРИКЛАД ОФОРМЛЕННЯ СТАТТІ

Рубрика журналу : ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ (ЗА ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ).

УДК 334.7:17.022.1:330.14

Цибульська Е. І., канд. екон. наук, доцент
доц. кафедри економіки та права
Харківський гуманітарний університет
«Народна українська академія»

Монастирський Г. О. магістр факультету «Бізнес-управління»
Харківський гуманітарний університет
«Народна українська академія»

Tsybulska E. Candidate of Sciences (Economics), Associate professor,
Associate Professor of the Department of Economics and Law
Kharkiv Humanitarian University «People's Ukrainian Academy»
Monastyrskiy H. Master of Business Administration Faculty
Kharkiv Humanitarian University «People's Ukrainian Academy»

РЕПУТАЦІЙНИЙ КАПІТАЛ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ВАРТОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. В сучасних умовах розвитку бізнесу на вартість компанії значно впливають нематеріальні активи. Саме репутаційний капітал виступає вирішальним фактором формування капіталізації бізнесу, здатним багаторазово перевершити вплив інших активів.

Ключові слова: репутаційний капітал, вартість підприємства, репутація, імідж, корпоративна культура, корпоративна соціальна відповідальність бізнесу.

РЕПУТАЦИОННЫЙ КАПИТАЛ КАК ФАКТОР ФОРМИРОВАНИЯ СТОИМОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация. В современных условиях развития бизнеса на стоимость компании значительно влияют нематериальные активы. Именно репутационный капитал выступает решающим фактором формирования капитализации бизнеса, способным многократно превзойти влияние других активов.

Ключевые слова: репутационный капитал, стоимость предприятия, репутация, имидж, корпоративная культура, корпоративная социальная ответственность бизнеса.

REPUTATION CAPITAL AS FACTOR FORMING THE VALUE OF THE ENTERPRISE

Abstract. Intangible assets significantly affect the company's value in the current conditions of business development. Reputation has a special place in their composition.

Keywords: reputation capital, enterprise value, reputation, image, corporate culture, corporate social responsibility of business.

Постановка проблеми та актуальність дослідження. В сучасних умовах розвитку бізнесу на вартість компанії значно впливають нематеріальні активи. Особливе місце в їх складі займає репутація. Як доказ того, що репутаційний капітал суттєво впливає на вартість фірми, можна навести такі приклади: за даними Interbrand, в вартості концерну CocaCola нематеріальні активи становлять 96% і лише 4% – це заводи, фабрики і капітали, співвідношення в IBM відповідно – 76% і 24%, в BritishPetroleum –58% проти 42%. У виробничій сфері або B2B, де дещо інші орієнтири, співвідношення становить приблизно 20% (репутація) до 80% (матеріальні активи) [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Теоретичні засади дослідження ділової репутації загалом та репутаційного капіталу зокрема розроблено такими науковцями як: Алексеева Е.П., Малахов Ф.В., Хлевицька Т.Б., Тітова Л.Г.; основи формування і проблеми управління репутаційного капіталу досліджено у монографії Решетнікової І.І.

Між тим багатоаспектна проблема репутаційного капіталу в Україні є недостатньо дослідженою. Зокрема не достатньо вивчена сутність поняття репутаційний капітал, які чинники впливають на його формування.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою цієї статті є розкриття сутності поняття «репутаційного капіталу» як фактора формування вартості підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Серед науковців не має єдиної думки щодо визначення поняття «репутаційний капітал». В табл.1 узагальнено думки економістів щодо цієї дефініції.

Висновок. Репутаційний капітал взаємодіє з іншими формами капіталу і забезпечує суб'єкту підприємницької діяльності низку переваг: сприяє капіталізації, збільшує доходи і прибутки бізнесових структур, підвищує їх соціальну відповідальність та стратегічні переваги. В якості перспектив дослідження розглядається розробка методики оцінки репутаційного капіталу підприємства.

Список використаних джерел

1. Что такое репутационный менеджмент? [online] В: *Бизнес для молодежи*. Available at: <http://teenbiz.ru/?p=111> [Accessed 30 March 2021].
2. Малахов, Ф. В. (2009). *Управление процессом формирования и развития репутации современной российской организации*. Канд. социол. наук: 22.00.08. МГУ им. М. В. Ломоносова. Москва.
3. Решетникова, И. И. (2011). *Репутационный капитал как фактор обеспечения конкурентоспособности российского бизнеса: теория, методология исследования, проблемы формирования и управления в условиях глобализации рынков*. Докт экон. наук: 08.00.05. Волгоградский технич. ун-т. Волгоград.
4. Савченко, О. І. (2013). Необхідність визначення та оцінки клієнтського капіталу як складової інтелектуального капіталу. В: *Вісник НТУ «ХП»*, 46 (1019), с. 80–87.
5. Супрун, Н.А. (2009). Корпоративна соціальна відповідальність як чинник сталого розвитку. В: *Економіка і прогнозування*, 3, с. 61–74.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Зміст програми дисципліни.....	5
Список навчально - методичної літератури.....	8
Плани практичних занять.....	11
Самостійна робота студентів.....	17
Індивідуальна робота студентів.....	24
Система поточного та модульного контролю знань.....	26
Питання для заліку з дисципліни «Методологія економічних досліджень».....	43
Критерії оцінювання результатів навчання.....	47
Глосарій основних термінів і понять.....	51
Додатки.....	67

Навчальне видання

МЕТОДОЛОГІЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Практикум
для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти
всіх форм навчання,
які навчаються за спеціальністю
051 – Економіка

Автор-упорядник ЦИБУЛЬСЬКА Елеонора Іванівна

В авторській редакції
Комп'ютерний набір *Е. І. Цибульська*

Підписано до друку 28.04.21. Формат 60×84/16.
Папір офсетний. Гарнітура «Таймс».
Ум. друк. арк.5,3. Обл.-вид. арк. 3,78.
Тираж 100 пр.

План 2020/21 навч. р., поз. №10 в переліку робіт кафедри

Видавництво
Народної української академії
Свідоцтво № 1153 від 16.12.2002.

Надруковано у видавництві Народної української академії

Україна, 61000, Харків, МСП, вул. Лермонтовська, 27.